

- Vrstni red naslonk naj bi odražal nevtralni vrstni red nenaslonskih besednih zvez
- DAJ >> TOŽ >> ROD
- Kakor vidimo iz spodnjih primerov, je to res najobičajnejši vrstni red argumentov. Vrstni red, ki ga dobimo, če odgovorimo na vprašanje 'Kaj se je zgodilo?':
 - (1) Janša je Slovincem obljubil nove zakone. -- najobičajnejši
 - (2) Janša je obljubil Slovincem nove zakone. -- malo manj
 - (3) Janša je nove zakone obljubil Slovincem. -- nujno žariščenje

Nevtralni vrstni red

- Dejansko odvisen od členitve stavka po aktualnosti
 - Stavek naj bi se vedno začel s temo ali izhodiščem
 - Temu sledi rema ali jedro
 - najprej skupna osnova, ki je stvar pogovora – nato nova informacija
- Trdina iz Slovnice :
 1. *Bil je imeniten grof.*
 2. *Ta grof je šel v Gorjance na lov.*
 3. *Spremila ga je velika družba prijateljev in lovcev.*
 4. *Grof ugleda medveda.*
 5. *in skoči za njim.*
 6. *Medved šine v goščavo,*
 7. *grof za njim.*
 8. *Medveda zmanjka*
 9. *in grof vidi, da se nahaja v neznanem kraju, po katerem še nikoli ni hodil.*
- najprej je izhodišče, nato prehod in na koncu jedro
 - izhodišče je lahko poničeno, lahko ga ni ... enako prehod
 - jedro ima vsak stavek.
- naslonke so vedno znane (vedno nepoudarjene – jedro običajno spremlja poudarek) – vendar so vseeno na drugem mestu
- vprašanja so drugačna, tam je na začetku jedro '**Kam** si se pa včeraj zgubil?'
- jedro ali rema bi lahko imenovali tudi fokus ali poudarek
 - gre za novo informacijo
 - nova informacija je odgovor na vprašanje
 - poudarek se širi iz najbolj desne

fokus – poudarek

- (4) Marija [je kupila [knjigo [o [SLAPOVIH]_F]_F]_F]
- Tak stavek lahko odgovori na vsa sledeča vprašanja:
 - *Knjigo o čem je kupila Marija?*
 - *Kakšno knjigo je Marija kupila?*
 - *Kaj je Marija kupila?*
 - *Kaj je Marija naredila?*
 - *Kaj se je zgodilo?*

- nasprotno stavek (5) ne more odgovoriti na sledeče vprašanje
- (5) Marija je kupila KNJIGO o slapovih
 - #Knjigo o čem je kupila Marija?
 - #Kakšno knjigo je Marija kupila?
 - #Kaj je Marija kupila?
 - #Kaj je Marija naredila?
 - #Kaj se je zgodilo?
- tole je lahko le kontrastiven poudarek na 'knjigo', torej: *Marija je kupila KNJIGO, ne STRIP o slapovih.*
 - Možno vprašanje:
 - a) *Kaj je Marija kupila o slapovih?*
- (6) Marija je KUPILA knjigo o slapovih.
 - a) #Knjigo o čem je kupila Marija?
 - b) #Kakšno knjigo je kupila Marija?
 - c) #Kaj je kupila Marija?
 - d) #Kaj je naredila Marija?
 - e) #Kaj se je zgodilo?
- možno vprašanje
 - *Kaj je Marija naredila s knjigo o slapovih?*
- Ali je pomemben vrstni red ali skladijska zgradba?
 - Ali katerikoli beseda, ki je na desnem robu enako vpliva?
 - Če damo osebek na konec stavka in glavni poudarek namenimo osebkju, tak stavek ne more biti odgovor na katerikoli do sedaj obravnavano vprašanje
- (7) Knjigo o slapovih je kupila MARIJA?
 - a) #Knjigo o čem je kupila Marija?
 - b) #Kakšno knjigo je kupila Marija?
 - c) #Kaj je kupila Marija?
 - d) #Kaj je naredila Marija?
 - e) #Kaj se je zgodilo?
- Edino možno vprašanje je
 - a) Kdo je kupil knjigo o slapovih?
 - b) #/?Kaj se je zgodilo s knjigo o slapovih?
 - Marija jo je kupila.
 - Kupila jo je Marija.
 - Knjigo o slapovih je Marija kupila.
- (8) Knjigo o slapovih je Marija KUPILA?
 - a) #Knjigo o čem je kupila Marija?
 - b) #Kakšno knjigo je kupila Marija?
 - c) #Kaj je kupila Marija?
 - d) #Kaj je naredila Marija?
 - e) #Kaj se je zgodilo?
 - f) #Kdo je kupil knjigo o slapovih?
 - g) #/?Kaj se je zgodilo s knjigo o slapovih?
- Možno pa je tako odgovoriti na vprašanje
 - *Kaj je Marija storila s knjigo o slapovih?*

- Nadalje je skladenjska zgradba pomembna tudi drugače
 - argumenti prenašajo poudarek navzgor, neargumenti ne.
- (9) Marija je kupila knjigo o slapovih VČERAJ
 - a. *Kdaj je Marija kupila knjigo o slapovih?*
 - b. *#Kaj je (kdaj) kupila Marija?*
 - c. *#Kaj se je (kdaj) zgodilo?*
 - d. *#Kaj je naredila Marija?*
- (9) ni možen odgovor na vprašanja ki sprašujejo po celotni glagolski zvezi. Edino možno vprašanje je (9a), ki je vprašanje po prislovnem določilu časa.
- (10) Marija je kupila knjigo o slapovih včeraj v knjigarni na REJČEVI.
 - a. *Kje je kupila Marija včeraj knjigo o slapovih?*
 - b. *#Kaj je kje včeraj kupila Marija?*
 - c. *#Kaj je naredila Marija (včeraj)?*
- enako kot zgoraj za prislovno določilo časa, tudi prislovno določilo kraja nima te možnosti, da bi preneslo poudarek na celoten stavek
- **lahko bi pogledali kakšna je zgradba znotraj glagolske zveze?**
 - Poglejmo razmerje med tožilniškim predmetom in dajalniškim predmetom
 - če je običajna stava DAJ pred TOŽ (in je posledično DAJ višje v zgradbi kot TOŽ), potem bo TOŽ lahko prenesel poudarek višje v zgradbi, DAJ pa ne.
- (11) [Janša je [Slovincem ponudil [nov zakon o [visokem ŠOLSTVU]]]]
 - a) *Nov zakon o čem je Slovincem ponudil Janša?*
 - b) *Kaj je Slovincem ponudil Janša?*
 - c) *#Komu je Janša ponudil nov zakon o visokem šolstvu?*
 - d) *Kaj je naredil Janša?*
 - e) *Kaj se je zgodilo?*
- (12) [Janša je [Urški obljubil [počitnice [na Egejskem MORJU.]]]]]
 - a) *Kakšne počitnice je Janša obljubil Urški?*
 - b) *Kaj je Janša obljubil Urški?*
 - c) *#Komu je Janša obljubil počitnice na Egejskem morju?*
 - d) *Kaj je naredil Janša?*
 - e) *Kaj se je zgodilo?*
- S tožilniškim predmetom na skrajni desni strani stavka lahko odgovarjamo na katerokoli vprašanje vezano na glavno os stavka.
 - Ne moremo pa vprašati samo po dajalniškem predmetu (= (11c) in (12c))
- obrnjen vrstni red tožilniškega in dajalniškega predmeta
- (13) Janša je nov zakon o visokem šolstvu ponudil SLOVENCEM.
 - a) *#Nov zakon o čem je Slovincem ponudil Janša?*
 - b) *#Kaj je Slovincem ponudil Janša?*
 - c) *Komu je Janša ponudil nov zakon o visokem šolstvu?*
 - d) *?/#Kaj je naredil Janša?*
 - e) *?/#Kaj se je zgodilo?*

- (14) Janša je počitnice na Egejskem morju obljubil URŠKI.
- a) #Počitnice na katerem morju je Urški obljubil Janša?
 - b) #Kaj je Urški obljubil Janša?
 - c) Komu je Janša obljubil počitnice na Egejskem morju?
 - d) ?/#Kaj je naredil Janša?
 - e) ?/#Kaj se je zgodilo?
- najbolj običajno je vprašanje samo po dajalniškem predmetu (13c) in (14c)
 - vprašnji po celotnem stavku sta rahlo čudni (13d,e) in (14d,e)
 - Ne zdi se najbolj normalno izreči (13-14) kot odgovor na vprašanje 'Kaj se je zgodilo'
 - To bi pomenilo, da se poudarek iz najgloblje besede ne more prenesti tako enostavno na večje stavčne sestavnike.
 - Nadalje lahko iz tega sklepamo, da DAJ predmet v (13) in (14) ni najgloblji stavčni sestavnik, drugače kot TOŽ v (11-12)
 - To naj bi pomenilo, da je DAJ višje v skladenjskem drevesu kot TOŽ.
 - še nekaj primerov s prislovnimi določili kraja
- (15) MESTNIK in drugi prislovi
- a. Janez je kadil v [ŠOTORU] ozek domet poudarka
 - b. [Janez je KADIL v [ŠOTORU]] širok domet poudarka
- doseg poudarka v (15a) je vedno ozek in ne more doseči nivoja celotnega stavka
 - doseg poudarka v (15b) je širok, vendar sta tu dva poudarka. Poudarek, ki se širi je tisti z glagola.
- (16) Marija prihaja iz [DANSKE] – vrača se s počitnic – ozek doseg poudarka
 Marija [prijaha iz DANSKE] – tam je doma – širok (in ozek) doseg poudarka
- (16) je zanimiv primer, saj je stavek dvoumen. Pomeni lahko, da je Marija ravnokar na poti domov iz počitnic na Danskem, ali pa, da je od tam doma (S vs. I-level interpretacija)
 - Če (16) pomeni, da je Marija na poti, ime poudarek na 'Danske' samo ozek doseg.
 - Če (16) pomeni, da je Marija Danka, ima poudarek lahko širok doseg.
 - Predložna zveza [Iz Danske] se enkrat obnaša kot argument glagola in drugič kot prislovno določilo.
 - Kot argument se obnaša, ko je doseg poudarka širok – ko 'prijahati iz' dejansko pomeni 'biti iz tam' – trajna lastnost (i-level)
 - ko se obnaša kot prilepek (adjunct) je prislovno določilo kraja (izvora) – trenutna lastnost (s-level)

kontrastiven poudarek

- poudarek, ki označuje razliko.
 - *Janez je šel v ŠOLO, ne v BAR.*
 - *Janez je šel NA hišo, ne V hišo.*
 - *Janez je videl KRAvo, ne TRAvO.*
 - *Janez je včeraj POpoldne videl kravo, ne včeraj DOpoldne.*
 - *Vanja je priŠLA domov, ne priŠEL.*
- tak poudarek se lahko pojavlja kjerkoli v stavku.
 - Ni vezan na zgradbo in lahko označuje neskladenjske sestavnike (kot recimo TRA- vs. KRA-)
 - seveda lahko označuje tudi skladenjske sestavnike, recimo predložno zvezo.
 - *Janez ni padel V VODO, ampak NA TLA.*